
Den Tekst, der er Dagens

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Den Tekst, der er Dagens	4
Trinitatis søndag	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Den Tekst, der er Dagens

Trinitatis søndag

Prædikedag Trinitatis søndag

Prædikedato 16. juni 1935

Prædiketekst Johannes 3,1-15

Prædikested Prædiken ved det unge Grænseværns Aarsmøde i Løgumkloster

Prædiken ID P160635-01

Kilde (Mindeudgave Dagen er inde og andre Artikler, 328-334. (Flensborg Avis 20/6-1935))

Den Tekst, der er Dagens —

Den Tekst, der er Dagens, har den Fejl, naar jeg skal tale til unge Mennesker, at den, jeg havde nær sagt: *undtagelsesvis*, ikke handler om Ungdom, men om den gamle Nikodemus. Ellers staar der jo et Brus af Ungdom over de allerfleste af vort Ny Testamentes Historier. Hovedpersonen i dem er en Mand, der maaske knap har forladt Tyverne. Og da Simon Peder kaldes — han har sikkert været en Fløs med Dun paa Hagen og ynglingevege Linjer om Kinder og Mund. Saa er der unge Mødre, der bærer Smaabørn til Frelseren, et Par Kærestefolk, der faar hinanden i en Bryllupsgaard, hvor der staar et ordentligt Knald, saa er der en lille Pige, der opvækkes fra de Døde, en Hovedsmand, der faar Hjælp til sin Dreng, en Enkesøn i Nain, der gives tilbage til Livet, en ung rig Mand, der advares mod Fortabelsen i Penge — jo, jo, i vor Bibel er det ikke Hønisserne, der dominerer, den er sandelig Ungdommens Bog saa godt som nogens.

Men i Dag, da jeg skal tale til sønderjydsk Ungdom, skal det uheldigvis være om Gubben Nikodemus, og var det saa endda en af Jesu kaade Lignelser, saadan en som den om Gaardbestyreren, der snød sin Husbond, eller Enken, der gav Dommeren et blaat Øje, eller den om Bonden, der staar og skræver i sin Ladeport og spytter Langspyt af bare Velvære over sig selv, indtil pludselig Dødsens Alvor bryder ind i Komikken; men ak! det er i Dag om noget saa højfilosofisk som Kødets og Aandens og det at fødes paany. Det er ikke efter mit Hoved; men naar det nu har faldet sig saadan, skal der jo nok være en Mening med det! og saa beder vi dig, du Hjertekender og Talemester, Gud Helligaand, at du vil fylde os Tekstens døde Bogstaver med levende Liv, saa de naar ind til unge Hjerter i Dag og faar dem til at banke i den Begejstring, der betyder Daad.

Den gamle Lærer kommer altsaa til den unge Mester i Nat. Og hvad er det saa for Tanker, der piner ham, saa han, en Farisæer, en Raadsherre blandt Jøderne, ikke selv kan finde Vej og ikke gaar til sine egne, men sniger sig til en Lægprædikant, om hvem han vel har faaet den Overbevisning, at her er "en Lærer kommen fra Gud", men som dog er saa ringe agtet, at han ikke tør være denne Overbevisning aabent bekendt. Ved I, hvad jeg tror, det er, der har pint denne Raadsherre blandt Jøderne og fyldt ham med en Uvishedens Spænding, der tvang ham til en næsten Fortvivlelsens Handling? Jeg tror, det har været Nationalitetstanker: det vældige Roms Skygge laa hen over det lille Jødeland; hvordan skulde man forholde sig over for den jernhaarde Undertrykker? Vise Føjelighed og Eftergivenhed? eller staa paa sin Ret til det yderste, saa koste det, hvad det vilde. Bøjer man sig, betyder det gradvis Udslettelse, Død i Sejgpineri og Skændsel; trodser man, risikerer man Nedhugning, altsaa Døden, oprejst og med Ære! Eller vil Gud sende en Holger Israel, eller hvordan vi nu bedst her skal betegne ham? Rabbi, der er en Lærer kommen fra Gud, saa sig mig da, hvordan Guds Folk skal forholde sig?

Og saa svarer den unge Lærer, kommen fra Gud, den gamle Rabbi med disse Ord: Hvad der er født af Kødets, er Kød; og hvad der er født af Aandens, er Aand. Saa sejrssikkert er der ikke mange Mennesker, der har kunnet smile.

Hvad saa han for sit Syn, den unge Rabbi, der sad der paa en utilhugget Sten foran det endnu ikke fuldførte Tempel og stirrede ud i den lukkede Nat. Et — to, et — to, et — to,

lød det ikke langt fra ham; det var den romerske Tempelvagt. Og saa myldrede Dalen under Templet med eet af saadanne Helvedes Ka'le i fuld Udrustning under hvæsende Ørne marcherende fremad, saa ingen Hær i Verden var i Stand til at bringe dem ud af Takt. Og hvem havde marcheret hen over Jordens Riger og Lande frem mod Jerusalem før dem? Lige saa ubetvingelige Kolonner, saa af Syrere, saa af Persere, saa af Babylonere, saa af Ægyptere. En Verden af evige Hære paa Marche. Og den unge Rabbi saa ikke, men følte, i Nakken, et andet Syn: bag sig Templet og i Templet det Rum, der hed det Allerhelligste, og i det Allerhelligste — intet. Fremad mod dette Intet marcherede alle Hære fra alle Lande gennem alle Tider. Hvor de kom frem, styrtede de Altre, væltede de Templer, knuste de Guder. Ogsaa Sions Tempel kunde de vælte. Ogsaa det Alter kunde de skænde og styrte, men over for Tomheden derinde var de dødsensafmægtige, netop saa afmægtige som alle henstormende Tider er det over for den Tavshed, der hedder Evigheden.

Der er to Verdener i den Verden, der hedder Livet, Nikodemus, Kødets Verden og Aandens Verden. Og spørger du mig, hvad Kødets Verden er, da er det nemt at sige: det er den Verden, hvor Livets Mening hedder Sukces, at jeg selv trives og vokser og bliver stor, jeg og alt mit, om paa Bekostning af andre og andres er ligegyldigt; der slaas Markens Urter om en Plads i Solen og overdufter hinanden for at fange Biens Opmærksomhed; der bruger Dyrene Kløer og Tænder og Hove og Horn, Brutalitæt og List og Flugt, alt efter, hvor hver har sin Evne. Og Kvinderne stjæler Blomsternes Farver og Dufte for at fange Mandens Opmærksomhed, og Mændene mødes i Konkurrencens Indædthed skjult bag Smil og Fraser eller i den aabne blodige Krig. Hvad der er født af Kød, er Kød, vil Kødets Vilje og bruger Kødets Midler: Jeg er den bedste, mit Folk er det bedste, min Kultur er den bedste — og den bedste tilkommer Riget og Magten og Æren; altsaa, I andre! af Vejen eller paa Knæ!

Dette er den Verden, der kan ses og fattes af alle. Men inde i Templet bag mig sidder Usynligheden, lad os kalde den Aand. Saa almægtig er den, at Daarerne end ikke kan ane dens Magt og derfor kalder den Intet. Men den er alt: Hele den synlige Verden er engang udgaaet fra den, men har siden forvildet sin Vej saa bundløst, at den nu er dens Fjende.

Og hvad er saa Aand? Se, hvor Jesus famler med Svaret. Taler om Aand, der som Ord oprindeligt er lig Aande, Vind, hvis Susen man hører uden at vide dens Væsen og Art. Hvad mener Jesus med Aand? Ikke noget med Goethe, lad det være sagt straks. Det Begreb, Æstetikken nu om Dage har forpagtet, aandfulde Ord, aandrige Tanker,

Dybsindighed og Paradokser interesserer Jesus sig lidet for, selv om han som Søn af en Arkitekt ogsaa havde Splinter af en Kunstner i sig, hvad tydeligst er at mærke, naar han digter. Nej, naar Jesus taler om Aand, mener han det i skarpest Modsætning til Kødets Verden. Aand er i Jesu Mund Lydighed mod det usynlige; Aand er det umulige at tro paa en Retfærdighed, der sætter alt paa Plads, og en Kærlighed, der omspænder alt, og det umulige at stille sig med hele sin Person til Tjeneste under denne Retfærdighed og i denne Kærlighed. Aand er at tro paa, at derinde, i Templets Allerhelligste, der, hvor de andre kun møder Intet og Tomhed og Stumhed, der er Livets Mening og Livets Grund. I Kødets Verden er Løsnet: riv til dig. I Aandens: du skal ofre. I Kødets Verden er Livets Mening: at herske og straale, i Aandens: at tjene og taale.

Mellem disse to Verdener er der ingen Bro. Man kan ikke gaa over fra den ene til den anden. For at komme ud i Livet maa man fødes, og ganske det samme er Vilkaaret for at komme ind i Evighedens Verden: man maa fødes derind. Og nu bliver det Nikodemus for morsomt, her hører jo al sund Fornuft og Filosofi op; saa bliver den gamle rød i Kinderne og spørger skarpt: saa skal man altsaa, naar man er naaet Skels Aar og Alder, kravle ind i sin Mors Liv — en yderst kompliceret Proces. Og Jesus nikker og siger: “Ja, saadan noget naturstridigt noget maa der til; paa anden Maade kan det ikke ske; gennem den Gaade, der hedder Daab, og det Under, der hedder Aand, kan et Menneske fødes ind i den Virkelighed, som hedder Guds Rige, og hvis dybeste Hemmelighed gemmes i det Ord *Tro*. Alt dette lyder som mørk Tale i Natten for dig nu, Nikodemus; men engang skal jeg ophøjes, som Slangen ophøjedes af Moses i Ørkenen; maaske du da vil begynde at forstaa.”

Og Nikodemus gik hjem. Mindre end nogen Sinde vidste han ud eller ind. Var han kommen for at faa Rede paa Nationalitetsproblemer, gik han nu uden Rede paa noget som helst. Og mens Maanederne gik og Ryet steg om den nye unge lovende Mand fra Nazareth, som allerede mange regnede for Israels Haab, for den, der engang for alle vilde jage Hærene tilbage over deres egne Grænser til at holde sig hjemme hos sig selv, gav Nikodemus skarpere og skarpere Agt paa denne Gaadetal og ventede i stigende voldsom Spænding paa det Øjeblik, da Ordet om hans Ophøjelse skulde gaa i Opfyldelse — paa hvad Maade det dog vilde ske.

Og Tiden gik. Omsider kom Processen. Rigsadvokaten førte sit skarpeste Aktorat, og Politidirektøren gav sig, om end efter megen Nølen. Og der stod nu den gamle Nikodemus og saa, hvad Ende det tog med Fusentasten fra Nazareth. Maaske han ikke

var fri for at skamme sig lidt ved hint Nattemøde, at ogsaa han, selv Jurist og Medlem af Parlamentet, havde engang været mellem dem, der lod sig stikke Blaar i Øjnene, og troet, at Staklen dér var noget. Der hang han nu, klynget op paa sit Træ, beglanet af triumferende Landsmænd og ligeglade Romere, et Bytte for "Kødet", han dengang havde talt saa ringeagtende om.

Og Jøderne spottede ham, og Romerne drev følelsesløse omkring og passede deres Bestilling, og Skroget deroppe i Middagssolen raslede med sin tørre Tunge og læspede om lidt Vand. Og Herregud! en af de raa Bøddelsvende stak ham saamænd en Svamp, dyppet i Landvin, op paa en Isopstængel, og den døende sugede. Og hvad skete der nu? Kunde et Par læskende Drikke gøre saa store Ting! som i Triumf ranker hans Legeme sig, der lyder et Raab, det klinger for Nikodemus som noget i Retning af "Fyraften", og derefter: "Fader, i dine Hænder befaler jeg min Aand", og Nikodemus kommer til at ryste over hele Kroppen, og han stirrer op paa det døde Legeme: "Saa bør det Menneskesønnen at ophøjes, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv."

Gamle Nikodemus havde faaet Svar. Tre Aar havde det været at faa formuleret det rigtigt; men saa forstod han ogsaa. I denne Verden gælder det Jøder og Romere, men i hans Verden, der hang der ophøjet i en Galge, gjaldt det Mennesket. Den usynlige inde i det Allersynligste, fra hvem den synlige Verden saa grænseløst har forvildet sig, er aldrig ophørt med at elske sin bortkomne Del og er rede til ethvert Offer for at vinde den tilbage. Saaledes elskede Aanden Kødet, at han gav sin Søn, den aleneste, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv.

Og næste Dag stod han der, som det er fortalt i Johs. 19, og hjalp med at følge Jesus til Jorde. De fine Sagførerfingre, der kun var vant til at føre Pennen, gled nu varsomt med Salven hen over Tømmerens lemlæstede Lig. Og jeg tænker, at Taare paa Taare er dryppet ned og har blandet sig med Salven, og Tankerne atter og atter har foldet sig om den samme Bøn: "Menneskesøn, ikke Jødesøn, ikke Romersøn, Menneskesøn, gør dit Mirakel med mig, saa jeg fødes paa ny, i din Lignelse, saa jeg hellere lider Uret end volder Uret og kæmper mod det Hovmod, at eet Folk har mere Ret til Livet end et andet, kæmper mod det, hvor jeg finder det, hos andre og hos mig selv, saa sandt en Menneskesøn med sit Liv og sin Død har lært mig, at det gælder i Guds Navn ikke Jødelands Frelse, ikke Roms Frelse, men Jordens, Menneskehedens."

Mine unge Tilhørere! Jeg havde glædet mig til i Dag at staa Ansigt til Ansigt med Dem og tale æggende og begejstrende om vor gamle Moder Danmark, den dyreste Skat, Gud har givet os, og vor Pligt over for Gud til at staa Vagt om hendes Liv og Ære. Men jeg har ikke faaet Lov til det, Evangeliet har vist mig den Vej, jeg nu har gaaet, og en Præst har intet andet at gøre end at lyde Evangeliet.

Saa er vi da Danske efter Kødets; og ikke alt Kødets er ondt og syndigt; selv i sin Forvildelse bort fra Gud bærer det dog stadig Præget af at være Guds Skabning — “alt, hvad skønt vort Øje skuer, skabte, Gud, din Kærlighed”. Jesus, der selv græd over sin egen Fædrene stad, og Paulus, der i al sin Internationalisme føler sig selv som Søn af Tarsus og taler om Tider og Grænser, Gud har afsat for Mennesker, lærer os at love for den Lykke, der hedder at have et Sted, hvor man er hjemme. Men som Kristne er vi født ind i et Broderskab, der paa een Gang anerkender alle Forskelle og deres Ret og samtidig sprænger alle Folkeskel og Landegrænser. Vi kan ogsaa sige det saadan, at hvor den hellige Hjemfølelse, der er en Guds Gave, forvilder sig ud i Had og Hovmod, der kalder Kristus os op til Kamp, Kamp mod andre, Kamp mod os selv. Og synes denne Kamp os uløftelig, fordi en Logik i vort Indre vil narre os til at tro, at det at elske dit eget maa være ligt med at hade din Fjendes, eller fordi en ydre Modstanders Overmod maaske er vældigt som Roms over Flækken Jerusalem, saa smiler midt i Stridens Hede den Undernes Mester, der kalder sig vor Broder, sit Korssmil og Sejrssmil til os: Hvad der er født af Kødets, er Kød, men hvad der er født af Aanden, det alene har Evighed i sig og for sig.

At Vorherres Jesu Kristi Naade, Gud vor Faders Kærlighed og den Helligaands Samfund maa være og blive med os alle!